

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 658.15

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

FEATURES OF FORMATION MECHANISM'S DIAGNOSTICS OF THE FINANCIAL STATE OF THE ENTERPRISE

Дячков Д.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту,
Полтавська державна аграрна академія

Тур Є.І.

магістрант,
Полтавська державна аграрна академія

Diachkov Dmytro

Ph.D. in Economics, Associate Professor,
Poltava State Agrarian Academy

Tur Yevhenii

undergraduate student,
Poltava State Agrarian Academy

У статті обґрунтовано актуальність проведення фінансової діагностики вітчизняними суб'єктами господарювання. Проаналізовано сутність понять «фінансовий стан підприємства» та «діагностика фінансового стану підприємства», визначено їхні основні властивості. Проведений аналіз наукових підходів дав змогу сформуванню механізму діагностики фінансового стану підприємства, основними елементами якого є: мета, основні завдання, що вирішуються під час проведення фінансової діагностики, основні завдання фінансової діагностики, функції, форми, методи, принципи, інструменти та результати діагностики фінансового стану підприємства. Запропоновано напрями оптимізації фінансового стану підприємства, зокрема: збільшення грошових коштів, скорочення вихідних грошових потоків, оптимізація ліквідності підприємства, мобілізація внутрішніх резервів.

Ключові слова: діагностика фінансового стану, механізм фінансового стану, напрями оптимізації фінансового стану підприємства, підприємство, платоспроможність, рентабельність, фінансовий стан.

В статті обґрунтовано актуальність проведення фінансової діагностики вітчизняними суб'єктами господарювання. Проаналізовано сутність понять «фінансове становище підприємства» та «діагностика фінансового становища підприємства», визначено їхні основні властивості. Проведений аналіз наукових підходів дозволив сформуванню механізму діагностики фінансового становища підприємства, основними елементами якого є: мета, основні завдання, що вирішуються під час проведення фінансової діагностики, основні завдання фінансової діагностики, функції, форми, методи, принципи, інструменти та результати діагностики фінансового становища підприємства. Запропоновано напрями оптимізації фінансового становища підприємства, зокрема: збільшення грошових коштів, скорочення вихідних грошових потоків, оптимізація ліквідності підприємства, мобілізація внутрішніх резервів.

Ключевые слова: диагностика финансового состояния, механизм финансового состояния, направления оптимизации финансового состояния предприятия, предприятие, платежеспособность, рентабельность, финансовое состояние.

The article substantiates the urgency of the need for financial diagnostics by domestic economic entities, since the integration conditions for the development of international economic relations require the formation and justification

of new models, methods, tools and systems of indicators of financial diagnostics of the enterprise. The essence of the concepts of «financial state of enterprise» and «diagnostics of financial state of enterprise» were analyzed, and their basic properties were defined. Financial status should be understood as one of the important characteristics of the economic and financial activities of the enterprise from the standpoint of internal and external environment, which largely determines the potential of the business entity, its competitiveness, assesses the guarantees of economic interests of the entities of the organization. Summarizing the above provisions of the authors on the definition of the concept of diagnostics of the financial condition of the company, it should be noted that its purpose should be a comprehensive analysis, which, with the right approach, will meet the needs of internal and external users, and its results can determine the effectiveness of the entity, changes in its financial and economic condition. The analysis of scientific approaches made it possible to form the mechanism of diagnostics of the financial state of the enterprise, the main elements of which are: purpose, main tasks solved in conducting financial diagnostics, basic tasks of financial diagnostics, functions, forms, methods, principles, tools and results of diagnostics of financial state of the enterprise. The proposed mechanism of diagnostics of the financial state of the enterprise enables: to respond in time to changes of factors of the external and internal environment of the enterprise, to reduce the influence of risk, the ability to make informed and rational management decisions. The directions of optimization of the financial state of the enterprise were offered, in particular: increase of cash, reduction of outgoing cash flows, optimization of liquidity of the enterprise, mobilization of internal reserves.

Key words: *diagnostics of financial condition, directions for optimizing the financial condition of an enterprise, enterprise, financial condition, mechanism of financial condition, profitability, solvency.*

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В умовах глобалізації світової економіки, посилення внутрішньої та зовнішньої конкуренції на ринку вітчизняні підприємства часто потрапляють у складне економічне становище, що зумовлює необхідність пошуку та оптимізації джерел фінансових ресурсів, які, своєю чергою, актуалізують такий важливий напрям аналітичної роботи, як фінансова діагностика, оскільки без точної оцінки та аналізу фінансової діяльності підприємства неможливо визначити ефективні шляхи його подальшого розвитку. За допомогою фінансової діагностики можливо попередити відхилення в процесі фінансово-господарської діяльності, встановити причини цих відхилень і визначити шляхи їх усунення. Значна увага аналізу фінансового стану підприємства та його оцінці приділяється тому, що, з одного боку, він є результатом діяльності підприємства, а з іншого – визначає передумови його розвитку. Таким чином, оцінка фінансового стану відіграє все більшу роль у процесі прийняття управлінських рішень. Вона становить інтерес для різних користувачів фінансових даних, які переслідують свої цілі і мають власні критерії оцінки фінансового становища.

Достовірна оцінка фінансового стану підприємства є важливою частиною його діяльності, від результатів якої безпосередньо залежать обґрунтованість та дієвість управлінських рішень. Здійснення фінансової діагностики не є одноразовим заходом, а включає у себе дослідницький, пошуковий та пізнавальний процеси. Потреба вдосконалення процесу управління підприємством шляхом упровадження фінансової діагностики зумовлює актуальність і практичне значення дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. У роботах зару-

біжних та вітчизняних економістів досліджено широке коло питань, пов'язаних з аналізом фінансового стану підприємств, його оцінкою та управлінням. Проблемам аналізу фінансового стану та фінансової діагностики діяльності підприємства присвячено низку праць вітчизняних та закордонних учених, зокрема: А.М. Поддєрьогіна, М.Д. Білика, Л.Д. Буряка, С.О. Булгакової, А.П. Куліша, Н.Г. Міценка, А.Е. Воронкової, У.П. Сороки, Т.Ю. Бондаренко, Д.П. Волкова, О.А. Сметанюка, Г.О. Швиданенка, О.І. Олексюка, В.В. Чернишова, Т.А. Городні, І.П. Мойсеєнка, О.Є. Найдєнка, О.М. Підхромно, Г.В. Карпенка, О.М. Рудницької, Я.Р. Біленської, Я.А. Біленської, М.Ю. Аверіної, Н.О. Конєвої, І.О. Шаповалової, О.В. Ареф'євої, Д.М. Горинської, В.С. Марцина.

Водночас інтеграційні умови розвитку міжнародних економічних відносин вимагають формування та обґрунтування нових моделей, методів, інструментів та систем показників фінансової діагностики діяльності суб'єктів господарювання. Отже, проблеми діагностики фінансового стану підприємств залишаються актуальними і потребують наукового та систематизованого підходу до їх вивчення.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є визначення особливостей формування механізму діагностики фінансового стану підприємства

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У зв'язку зі швидкими темпами трансформації вітчизняної економіки, інтеграцією фінансових ринків, постійним посиленням конкурентної боротьби вітчизняні суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми власності вимушені нейтралізувати негативні впливи чинників внутрішнього та зовнішнього середовища, а також мінімізувати фінансові та економічні ризики. Для їх нейтралі-

зації та мінімізації, а також з метою підвищення економічної ефективності функціонування підприємствам необхідно контролювати фінансово-економічне середовище. Такий контроль можливий тільки під час здійснення всебічного аналізу майна, капіталу і фінансових результатів, а також знаходження резервів підвищення фінансового стану підприємства, що можливо за умови використання ефективної моделі фінансової діагностики підприємства. Фінансова діагностика дає змогу більш точно оцінити фінансовий стан підприємства та спрогнозувати управлінські рішення, які сприятимуть оптимізації загальних показників ефективності діяльності суб'єкта господарювання: рентабельності, фінансової стійкості, ліквідності, ділової активності тощо.

Передуючи аналізу етимологічних основ поняття та сутності діагностики фінансового стану підприємства, доцільно охарактеризувати поняття «фінансовий стан підприємства».

Відповідно до положень чинного законодавства України, фінансовий стан підприємства визначається як сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, реальні й потенційні фінансові можливості підприємства [1].

Г.В. Савицька характеризує фінансовий стан підприємства як економічну категорію, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу і здатність суб'єкта господарювання до саморозвитку на певний момент часу [16].

Отже, фінансово-господарська діяльність підприємства включає у себе безперервний процес кругообігу капіталу зі змінною структурою засобів та джерел їх формування, наявністю й потребою у фінансових ресурсах і, як наслідок, зміною фінансового стану підприємства, зовнішнім проявом якого виступають платоспроможність та стійкість розвитку.

М.І. Баканов та А.Д. Шеремет відзначають, що фінансовий стан характеризує розміщення і використання коштів підприємства. Це зумовлено ступенем виконання фінансового плану й мірою поповнення власних коштів за рахунок прибутку та інших джерел, а також швидкістю обороту виробничих фондів, особливо за рахунок оборотних коштів [4].

О.С. Філімоненков досить стисло характеризує поняття фінансового стану як одну з найважливіших характеристик виробничо-фінансової діяльності підприємства. Відповідно, фінансовий стан може бути стійким або нестійким [18].

Особливим є твердження групи авторів, які розкривають фінансовий стан підприємства як комплексне поняття, що є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів [14].

Отже, під фінансовим станом слід розуміти одну з важливих характеристик економічної та фінансової діяльності підприємства з позицій внутрішнього та зовнішнього середовища, яка значною мірою визначає потенціал господарюючого суб'єкта, його конкурентоспроможність, надає оцінку гарантіям економічних інтересів суб'єктів організації. Отже, фінансовий стан необхідно розглядати як складову частину економічного потенціалу підприємства, яка відображатиме фінансові результати його діяльності.

Різноманітне трактування має й термін «фінансова діагностика підприємства». Досить узагальнене визначення дають Н.Г. Міценко та У.П. Сорока, які розглядають діагностику фінансового стану підприємства як процес оцінки стану об'єкта, його ліквідності та платоспроможності, не беручи до уваги інші показники, що може спотворювати результати діагностики фінансового стану підприємства і не відображати загальний економічний стан підприємства [12].

Найбільш широко висвітлив поняття фінансової діагностики французький учений Б. Коласа, який зазначив, що для відповідального фінансиста займатися діагностикою означає розглядати фінансове становище підприємства так, щоб виявити в динаміці симптоми явищ, які можуть перешкоджати досягненню встановлених цілей та вирішенню поставлених завдань, що передбачає вироблення коригувальних рішень і/або перегляд цілей та прогнозів [9, с. 106].

Часто фінансову діагностику ототожнюють із поняттям фінансового аналізу, оскільки і аналіз, і діагностика є інструментами пізнання світу у фундаментальних та прикладних дослідженнях. Проте фінансова діагностика якісно відрізняється від фінансового аналізу. Діагностика являє собою процес розпізнавання стану, постановки діагнозу й прийняття рішень, як підтримувати суб'єкт господарювання в належному економічному стані. Аналіз же являє собою процедуру уявної, а також реальної декомпозиції об'єкта чи явища на частини.

На протипагу вищевикладеному А.Е. Воронкова розглядає діагностику фінансової діяльності підприємства як творчий процес, різноманітний за змістом, який здійснюється за допомогою різних аналітичних прийомів з урахуванням специфіки виробництва, його організації на конкретному підприємстві [7].

Т.Ю. Бондаренко та Д.П. Волков під діагностикою фінансового стану розуміють процес дослідження діяльності суб'єкта господарювання з метою виявлення зовнішніх і внутрішніх чинників для мінімізації їхнього негативного впливу в майбутньому та вироблення стратегії розвитку [5, с. 178].

О.А. Сметанюк під діагностикою фінансового стану підприємства розуміє ідентифікацію стану

об'єкта через реалізацію комплексу дослідницьких процедур, спрямованих на виявлення домінуючих факторів такого стану, симптомів та причин виникнення проблеми або можливих ускладнень, оцінку можливостей підприємства реалізувати стратегічні й тактичні цілі, підготовку необхідної інформаційної бази для прийняття рішення [17].

Узагальнюючи зазначені положення авторів щодо визначення поняття діагностики фінансового стану підприємства, доцільно відзначити, що її метою повинно бути проведення комплексного аналізу, що за правильного підходу забезпечить задоволення потреб внутрішніх та зовнішніх користувачів, а її результатами можна визначити результативність діяльності суб'єкту господарювання, зміни у його фінансовому та економічному стані.

Аналіз положень напрацьованих вітчизняних та зарубіжних авторів щодо мети, завдань, процесу, методик, методів, інструментів, результатів діагностики фінансового стану, їх узагальнення дав змогу сформулювати механізм діагностики фінансового стану, який, на думку авторів, є комплексним та відповідним трансформаційним динамічним умовам функціонування вітчизняних суб'єктів господарювання (рис. 1).

Пропонований механізм діагностики фінансового стану підприємства дає змогу:

по-перше, вчасно відреагувати на зміну чинників зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства;

по-друге, зменшити вплив ризику, що виникає з невизначеності;

по-третє, здатність прийняти обмірковані та раціональні управлінські рішення.

Поліпшення фінансового стану підприємства можливе за рахунок збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків. Підвищення розмірів вхідних грошових потоків можливе через:

- збільшення виручки від реалізації;
- продаж частини основних фондів;
- рефінансування дебіторської заборгованості [13].

Скорочення вихідних грошових потоків можливе через:

- зниження витрат, які відносяться на собівартість продукції;
- зниження витрат, які покривають за рахунок прибутку.

Основним заходом поліпшення фінансового стану є збільшення виручки від реалізації. Своєю чергою, розмір виручки від реалізації залежить від обсягів реалізації продукції, ціни одиниці продукції, що реалізується [8].

Першочерговим етапом поліпшення фінансового стану вітчизняних підприємств повинен стати пошук оптимального співвідношення власного і позикового капіталу, що забезпечило б мінімальний фінансовий ризик за максимальної рентабельності власного капіталу. Оптимі-

зація ліквідності підприємства реалізується за допомогою оперативного механізму фінансової стабілізації – системи заходів, спрямованих, з одного боку, на зменшення фінансових зобов'язань, а з іншого – на збільшення грошових активів, що забезпечують ці зобов'язання [15, с. 134].

Доцільно також звернути увагу на те, що для поліпшення фінансового становища виробники товарів та послуг повинні реалізовувати всю продукцію, що зберігається на складах. Для розширення ринків збуту підприємство може створити пункти роздрібної торгівлі. Це призведе до збільшення прибутку та збільшення оборотності капіталу.

Ще одним напрямом поліпшення фінансового стану підприємства є збільшення грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства, що збільшить коефіцієнт абсолютної ліквідності та дасть змогу отримувати довго- і короткострокові позики в банку для фінансування поточної діяльності. Збільшення грошових коштів можна забезпечити за рахунок реалізації зайвих виробничих та невиробничих фондів, здачі їх в оренду [2, с. 94].

Окрім того, заходами підтримки фінансового стану на достатньо високому рівні можуть стати:

- постійний моніторинг зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства;
- розроблення заходів зі зниження зовнішньої вразливості підприємства;
- розроблення планів діяльності у разі виникнення проблемних ситуацій, здійснення превентивних заходів;
- запровадження планів практичних заходів у разі виникнення кризової ситуації, прийняття ризикових та нестандартних рішень;
- координація дій усіх учасників та контроль над виконанням заходів та їх результатами [10, с. 59];
- розрахунок прогнозних значень реалізації продукції (планів продажів) і планів капіталовкладень, собівартості продукції тощо;
- визначення джерел фінансування господарської діяльності, а також бюджетне фінансування, довго- та короткострокове кредитування тощо;
- координація фінансових підрозділів підприємства [3, с. 83];
- проведення реструктуризації активів підприємства;
- сукупність заходів, пов'язаних зі зміною структури та складу активів балансу;
- перетворення у грошову форму наявних матеріальних та фінансових активів підприємства [11, с. 29].

На основі зазначеного доцільно узагальнити основні напрями оптимізації фінансового стану вітчизняних підприємств (рис. 2).

У ході дослідження було визначено основні заходи, виконання яких забезпечить поліпшення фінансового стану підприємства. Голо-

Мета діагностики фінансового стану підприємства – досягнення прибутковості підприємства і пошук резервів зміцнення фінансового стану підприємства для ефективного розвитку видів діяльності й отримання максимального прибутку

Основні завдання, що вирішуються під час проведення фінансової діагностики:

- визначення стану підприємства на момент дослідження (фінансовий стан, майновий стан, достатність капіталу для поточної діяльності та довгострокових інвестицій, потреба в додаткових джерелах фінансування, здатність до нарощування капіталу, раціональність використання позикових засобів, ефективність діяльності підприємства);
- визначення «вузьких» місць, що негативно впливають на фінансовий стан підприємства; виявлення резервів, які підприємство може використовувати для поліпшення фінансового стану;
- виявлення тенденцій і закономірностей розвитку підприємства

Основні завдання фінансової діагностики:

- вивчення стану і тенденцій економічного розвитку підприємства за попередні періоди;
- оцінка результатів та ефективності поточної діяльності;
- оцінка раціональності використання грошових коштів;
- пошук резервів підвищення результативності економічної системи підприємства на основі вивчення передового досвіду і досягнень науки та практики.

Функції:

- функція зменшення інформаційної асиметрії між особами, відповідальними за прийняття фінансових рішень, та об'єктом управління;
- функція прогнозування фінансового стану;
- функція ідентифікації слабких (сильних) сторін підприємства.

Форми:

- оцінювання діяльності суб'єкта господарювання згідно зі стратегічними цілями підприємства;
- здійснення експрес-діагностики фінансового стану підприємства;
- здійснення контролю фінансових показників, що визначають наслідки фінансової діяльності, для нейтралізації негативної динаміки

Методи:

- метод порівняння, у тому числі: горизонтальний аналіз вертикальний аналіз трендовий аналіз;
- метод відносних і середніх величин;
- балансовий метод;
- графічний метод;
- метод угруповання;
- індексний метод

Принципи:

- фінансові показники повинні аналізуватися в комплексі з іншими «нефінансовими» показниками;
- принцип розумної достатності;
- принцип порівнянності;
- принцип тимчасової узгодженості;
- принцип завершеності;
- для цілей діагностики слід використовувати тільки ті показники, які є інформаційною основою для прийняття управлінських рішень

Інструменти:

- дослідження рентабельності підприємства;
- дослідження фінансової стійкості підприємства;
- об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості підприємства;
- дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства оборотними коштами;
- оцінка конкурентоспроможності підприємства;
- аналіз ділової активності підприємства та його стану на ринку цінних паперів;
- визначення ефективності використання фінансових ресурсів;
- загальна оцінка фінансового стану і чинників його зміни;
- вивчення співвідношення між джерелами оборотних коштів, їх розміщенням та ефективністю використання;
- додержання підприємством фінансової, розрахункової та кредитної дисципліни;
- визначення ліквідності і фінансової стійкості підприємства;
- довго- і короткострокове прогнозування стійкості фінансового стану

Результат діагностики фінансового стану підприємства – розроблення та реалізація управлінських рішень для підтримки та поліпшення фінансового стану підприємства

Рис. 1. Механізм діагностики фінансового стану підприємства [2; 6; 7; 10; 14; 19]

вне завдання, яке ставить перед собою керівник підприємства, – збільшення доходів та зменшення витрат, тому для забезпечення фінансової стійкості необхідно не лише усунути деформації, викликані як недоліками господарської діяльності підприємств, так і прорахунками економічної політики держави, а й створити пере-

думови для зміцнення фінансів підприємств шляхом запровадження сучасних механізмів діагностики фінансового стану підприємства.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. У фінансово-економічній діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання зростає роль своєчасного й

Рис. 2. Напрями оптимізації фінансового стану підприємства [2; 8; 11; 15]

якісного аналізу фінансового стану, оцінки ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості, а також пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності. Особливого значення набуває об'єктивна оцінка потенційних можливостей збільшення прибутку підприємства.

Визначено, що фінансовий стан підприємства є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства; він визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів. Отже, фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та господарської діяльності. Разом із цим слід пам'ятати, що фінансова діяльність підприємства спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання платіжної дисципліни, здійснення ефективного кредитної політики, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства.

Проведений аналіз наукових підходів також дав змогу сформувати механізм діа-

гностики фінансового стану підприємства, який містить мету, основні завдання, що вирішуються під час проведення фінансової діагностики, основні завдання фінансової діагностики, функції, форми, методи, принципи, інструменти та результати діагностики фінансового стану підприємства. Власне, визначення знання принципів, методів, функцій та форм діагностики дає змогу точно поставити діагноз та виявити причини будь-яких негативних або позитивних показників та тенденцій. А вміння діагностувати фінансовий стан дає підприємству змогу підтримувати стійкий розвиток.

На основі узагальнення визначено напрями, спрямовані на оптимізацію фінансового стану підприємства, зокрема: збільшення грошових коштів, скорочення вихідних грошових потоків, оптимізація ліквідності підприємства, мобілізація внутрішніх резервів. Перспективою подальших досліджень може стати формування оптимальної системи показників діагностики фінансового стану підприємства, яка водночас не була б переобтяжена кількістю показників та надавала більш точну та об'єктивну оцінку фінансового стану вітчизняного суб'єкта господарювання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації : Наказ Мінфіну України від 26.01.2001 № 49/121. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/32119:31694>. (дата звернення: 30.08.2019).
2. Аверіна М.Ю. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 9. С. 92–100.
3. Ареф'єва О.В., Городинська Д.М. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи з її забезпечення. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. № 8(86). С. 83–84.
4. Баканов М.И., Шеремет А.Д. Теория экономического анализа : учебник ; 4-е изд., доп. и перераб. Москва : Финансы и статистика, 1998. 416 с.
5. Бондаренко Т.Ю., Волков Д.П. Діагностика операційної діяльності в стратегічному управлінні машинобудівними підприємствами. *Вісник ЖДТУ*. 2011. № 1(55). С. 177–179.
6. Городня Т.А., Мойсеєнко І.П. Економічна та фінансова діагностика : навчальний посібник. Львів : Магнолія, 2014. 282 с.
7. Діагностика стану підприємства: теорія і практика : монографія / за заг. ред. проф. А.Е. Воронкової ; 2-е вид., перероб. і доп. Харків : ІНЖЕК, 2008. 520 с.
8. Карпенко Г.В. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства. *Економіка держави*. 2010. № 1. С. 61–62.
9. Коласс Б. Управление финансовой деятельностью предприятий. Проблемы, концепции и методы / пер. с франц. Москва : Финансы, ЮНИТИ, 1997. 576 с.
10. Конєва Н.О., Шаповалова І.О. Шляхи покращення фінансового стану підприємств. URL : http://mdu.edu.ua/sprav2/uploads/files/16_13.pdf. (дата звернення: 25.08.2019).
11. Марцин В.С. Надійність, платоспроможність та фінансова стійкість – основні складові оцінки фінансового стану підприємства. *Економіка, фінанси, право*. 2009. № 7. С. 29.
12. Міценко Н.Г., Сорока У.П. Фінансовий аналіз як метод діагностики фінансового стану підприємства. *Науковий вісник*. 2005. № 15.2. С. 192–196.
13. Підхонний О.М. Діагностика фінансового стану підприємства. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2017. Вип. 23. С. 234–237.
14. Фінанси підприємств : підручник / А.М. Поддєрьогін та ін. ; 6-е вид., перероб. та доп. Київ : КНЕУ, 2006. 552 с.
15. Рудницька О.М., Біленська Я.Р. Шляхи покращення фінансового стану українських підприємств. *Логістика*. 2009. № 649. С. 132–138.
16. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия : учебное пособие ; 7-е изд., испр. Минск : Новое издание, 2002. 704 с.
17. Сметанюк О.А. Діагностика фінансового стану підприємства в системі антикризового управління : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01 ; Хмельницьк. нац. ун-т. Хмельницький, 2006. 20 с.
18. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств : навчальний посібник ; 2-е вид., перероб. і доп. Київ : МАУП, 2004. 328 с.
19. Чернишов В.В. Фінансова діагностика як система забезпечення фінансової стійкості підприємства. URL : http://www.ed.ksue.edu.ua/ER/knt/er121_61/e121cher.pdf (дата звернення: 31.08.2019).

REFERENCES:

1. Ministry of Finance of Ukraine (2001) Polozhennja pro porjadok zdijsnennja analizu finansovogho stanu pidpryjemstv, shho pidljaghajutj pryvatzacij [On approval of the Regulation on the procedure for analyzing the financial condition of enterprises subject to privatization], State Property Fund; Regulation dated January 26, 2001, no. 49/121. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/32119:31694>. (accessed: 08 August 2019).
2. Averina M. Yu. (2012) Analiz ta ocinka finansovogho stanu pidpryjemstva: shljakhy pokrashhennja. [Analysis and evaluation of the financial state of the enterprise: ways to improve]. *Current problems of the economy*, no 9, pp. 92-100.
3. Arefieva O. V., Horodynska D. M. (2008) Ekonomichna stiikist pidpryiemstva: sutnist, skladovi ta zakhody z yii zabezpechennia. [Economic stability of the enterprise: the nature, components and measures to ensure it]. *Current problems of the economy*, no 8(86), pp. 83-84.
4. Bakanov M. Y., Sheremet A. D. (1998) Teoryia ekonomycheskoho analyza: uchebnyk. 4-e yzd., dop. y pererab. [Theory of economic analysis : textbook. 4th ed., revised] Moscow: Fynansu y statystyka. (in Russian)
5. Bondarenko T. Yu., Volkov D. P. (2011) Diahnostyka operatsiinoi diialnosti v stratehichnomu upravlinni mashynobudivnyky pidpryiemstvamy. [Diagnostics of operational activity in strategic management of machine-building enterprises]. *Journal of Zhytomyr State Technological University*, no 1(55), pp. 177-179.
6. Horodnia T. A., Moiseienko I. P. (2014) Ekonomichna ta finansova diahnostyka : navchalnyi posibnyk. [Economic and financial diagnostics : tutorial]. Lviv: Magnolia. (in Ukrainian)

7. Voronkova A. E. (2008) Diahnastyka stanu pidpryiemstva : teoriia i praktyka : monohrafiia [Diagnosis of the state of the enterprise: theory and practice : monograph]. Kharkov: Inzhhek. (in Ukrainian)
8. Karpenko H. V. (2010) Shliakhy udoskonalennia finansovoho stanu pidpryiemstva. [Ways to improve the financial condition of the enterprise]. *Economy of the state*, no 1, pp. 61-62.
9. Kolass B. (1997) Upravlenie finansovoy deyatelnost'yu predpriyatiy. Problemy, kontseptsii i metody : per. s frants. [Financial management of enterprises. Problems, concepts and methods: Translated from French]. Moscow: Unity. (in Russian)
10. Konieva N. O., Shapovalova I. O. (2016) Shliakhy pokrashchennia finansovoho stanu pidpryiemstv [Ways to improve the financial condition of enterprises], Nikolaev National University of Vasily Sukhomlinsky; Available at: http://mdu.edu.ua/spaw2/uploads/files/16_13.pdf. (accessed: 25 August 2019).
11. Martsyn V. S. (2009) Nadiinist, platospromozhnist ta finansova stiiikist – osnovni skladovi otsinky finansovoho stanu pidpryiemstva [Reliability, solvency and financial sustainability are the main components of assessing a company's financial position]. *Economics, finance, law*, no 7, pp. 29.
12. Mitsenko N. H., Soroka U. P. (2005) Finansovy analiz yak metod diahnostyky finansovoho stanu pidpryiemstva. [Financial analysis as a method of diagnosing the financial condition of an enterprise]. *Scientific Journal*, no 15.2, pp. 192-196.
13. Pidkhomnyi O. M. (2017) Diahnastyka finansovoho stanu pidpryiemstva. [Diagnosis of the financial state of the enterprise]. *Accounting and Finance Series*, no 23, pp. 234-237.
14. Poddierohin A. M., Bilyk M. D., Buriak L. D., Bulhakova S. O., Kulish A. P. (2006) Finansy pidpryiemstv [Business Finance]. Kiev: KNEU, (in Ukrainian)
15. Rudnytska O. M., Bilenska Ya. R. (2009) Shliakhy pokrashchennia finansovoho stanu ukraïnskykh pidpryiemstv. [Ways to improve the financial condition of Ukrainian enterprises]. *Journal Logistics*, no 649, pp. 132-138.
16. Savitskaya G. V. (2002) Analiz khozyaystvennoy deyatelnosti predpriyatiya. [Analysis of the economic activity of the enterprise]. Moscow: New edition. (in Russian)
17. Smetanyuk A. A. (2006). Diaghnostyka finansovogho stanu pidpryiemstva v systemi antykryzovogho upravlinnja [Diagnosis of the financial state of the enterprise in the crisis management system] (PhD Thesis), Khmelnytskyi: Khmelnytskyi National University.
18. Filimonenkov O. S. (2004) Finansy pidpryiemstv. [Business Finance]. Kiev: MAUP. (in Ukrainian)
19. Chernyshov V. V. (2012) Finansova diahnostyka yak systema zabezpechennia finansovoi stiiikosti pidpryiemstva [Financial diagnostics as a system of ensuring the financial stability of the enterprise]. *Enterprise Economics and Production Management*, no 74, pp 111-113. Available at: http://www.ed.ksue.edu.ua/ER/knt/er121_61/e121cher.pdf (accessed: 31 August 2019).